

บูรณาการหลักพุทธปรัชญาเถรวาทที่ปรากฏในงานบุญเบิกฟ้า
ที่มีอิทธิพลต่อประชาชนจังหวัดมหาสารคาม
Integration of Theravada Buddhist Philosophy Principle that Appeared
in the Boon Berk Fa Event that Influenced to the People
in Maha Sarakham Province

พระครูญาณโพธารักษ์ อภิญญาโณ (ปาปะขำ)¹,
พระราชปริยัติวิมล² และ อุทัย กมลศิลป์³
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด^{1,2,3}
PhrakruYanphodharak Abhiyano (Papakham)¹,
Phrarachpriyatiwimol² and Uthai Kamolsil³
Mahamakut Buddhist University Roi-Et Campus^{1,2,3}
Corresponding Author, Email: Uthai@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับงานบุญเบิกฟ้า 2) ศึกษาหลักพุทธปรัชญาที่ปรากฏในงานบุญเบิกฟ้า 3) บูรณาการหลักพุทธปรัชญาเถรวาทที่ปรากฏในงานบุญเบิกฟ้าที่มีอิทธิพลต่อประชาชนจังหวัดมหาสารคาม และ 4) นำเสนอองค์ความรู้เกี่ยวกับบูรณาการหลักพุทธปรัชญาเถรวาทที่ปรากฏในงานบุญเบิกฟ้าที่มีอิทธิพลต่อประชาชนจังหวัดมหาสารคาม โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มพระสงฆ์ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านประเพณีบุญเบิกฟ้า จำนวนทั้งสิ้น 8 รูป/คน นำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา และนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลจากการวิจัย พบว่า

1. แนวคิดเกี่ยวกับงานบุญเบิกฟ้า เป็นชื่องานประเพณีภูมิปัญญาของสังคมเกษตรกรรมชาวอีสานในวันเดือน 3 ขึ้น 3 ค่ำ จะเป็นวันเริ่มต้นของฤดูฝน

* ได้รับบทความ: 4 มีนาคม 2567; แก้ไขบทความ: 30 มีนาคม 2567; ตอรับตีพิมพ์: 31 มีนาคม 2567

2. หลักพุทธปรัชญาที่ปรากฏในงานบุญเบิกฟ้าจังหวัดมหาสารคาม คือ กรรมเป็นตัวเจตนาเจตสิก และไตรสิกขา

3. บูรณาการหลักพุทธปรัชญาเถรวาทที่ปรากฏในงานบุญเบิกฟ้าที่มีอิทธิพลต่อประชาชน เสียหายในงานบุญเบิกฟ้า เสียหายคางไก่และเสียหายผิวไข่ ประกาศทิศฟ้าร้อง เพื่อทราบปริมาณน้ำฝน ซึ่งเป็นประโยชน์และมีอิทธิพลต่อภาคเกษตรกรรมของประชาชนในการตัดสินใจลงทุนต่อไป

4. ได้องค์ความรู้ใหม่ที่เรียกว่า “ TM_1BM_2 MODEL” T = Theravada Buddhist philosophy คือ หลักพุทธปรัชญาเถรวาท, M_1 = Merit คือ บุญเบิกฟ้าเป็นประเพณีพื้นบ้านที่สืบทอดมา, B = Benefits of merit คือ อาณิสสของบุญ และ M_2 = Merit-making behavior in Maha Sarakham Province คือ พฤติกรรมการทำบุญในจังหวัดมหาสารคาม 1) การทำบุญคือทำความเข้าใจให้ถ่องแท้ 2) การทำบุญด้วยการบริจาคแบ่งปัน 3) การทำบุญจะไม่มีการเบียดเบียนกัน

คำสำคัญ: หลักพุทธปรัชญาเถรวาท; บุญเบิกฟ้า; อาณิสสของบุญ

Abstract

The objectives of this research are to 1) study the concept of the Boon Berk Fa event, 2) study the principles of Buddhist philosophy that appear in the Boon Berk Fa event, 3) integrate the principles of Theravada Buddhist philosophy that appear in the Boon Berk Fa event that influence the people. Maha Sarakham Province and 4) present knowledge about the integration of Theravada Buddhist philosophy that appears in the Bun Berk Fa event that has an influence on the people of Maha Sarakham Province. Using in-depth interviews. Group of monks with knowledge and expertise in the Bun Berk Fa tradition A total of 8 photos/person were used for content analysis. and present descriptive information

The results of the research found that

1. Concepts about the Bun Berk Fa event It is the name of the traditional wisdom event of the Isan agricultural society on the 3rd day of the 3rd lunar month, the 3rd day of the waxing moon, which is the beginning of the rainy season.

2. The principles of Buddhist philosophy that appear in the Bun Berk Fah event in Maha Sarakham Province are karma as the intention, cetasika, and threefold conduct.

3. Integrate the principles of Theravada Buddhist philosophy that appear in the Bun Berk Fa event that influences the people. Try your luck at the Bun Berk Fa event. Take a guess at a chicken chin and take a guess at an egg's skin. Announcement of thunder To know the amount of rainfall, which is beneficial and influences the agricultural sector of people in making further investment decisions.

4. Got a new idea called “ TM_1BM_2 MODEL” T = Theravada Buddhist philosophy is Theravada Buddhist philosophy, M_1 = Merit is merit that is a folk tradition that has been inherited, B = Benefits of merit is the benefits of merit and M_2 = Merit-making behavior in Maha Sarakham Province is the behavior of making merit in Maha Sarakham Province: 1) Merit-making is to understand fully. 2) Merit-making is divided into donations. 3) Merit-making is without encroachment.

Keywords: Theravada Buddhist philosophy; Benefits of merit; Merit-making behavior in Maha Sarakham Province

บทนำ

พิธีกรรมและความเชื่อ มีความเป็นมาและเริ่มต้นอย่างไร พิธีกรรมและความเชื่อต่าง ๆ ถ้าสังเกตให้ดีจะมีปรากฏให้พบเห็นในชีวิตประจำวันมากมาย ตั้งแต่เช้าตรู่เริ่มต้นวันใหม่ของการดำเนินชีวิตของคนในสังคมแต่ละวัน ซึ่งพิธีกรรมและความเชื่อที่ได้ปฏิบัติกันอยู่นั้นเราท่านอาจทราบหรือไม่สามารถจะทราบได้ว่ามีความเป็นมาอย่างไร ทำไมจึงต้องมีและจุดเริ่มต้นแหล่งที่มาพิธีกรรมและประเพณีหรือแหล่งกำเนิดใด แต่นักมานุษยวิทยาและนักสังคมศาสตร์ ท่านได้ให้ความสนใจ ศึกษา ค้นคว้า เพื่อหาเหตุผลสนับสนุนแนวคิดไว้หลายท่าน ขอนำมากล่าวอ้างเพียงท่านเดียว คือ อีแวน พรินซาร์ท กล่าวถึงความเชื่อที่สามารถโยงไปถึงพิธีกรรมที่เกิดขึ้นไว้อย่างน่าสนใจว่า “มนุษย์สัมพันธ์กับธรรมชาติและปรากฏการณ์หลายอย่างเกิดขึ้น มีผลกระทบต่อชีวิตที่มนุษย์ไม่สามารถหาคำตอบหรืออธิบายได้ เป็นเหตุให้มนุษย์เกรงกลัวและเคารพธรรมชาติเมื่อต้องการความปลอดภัยในชีวิตจึงเกิดการอ่อนน้อม ร้องขอ และการเซ่นสรวงด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามแต่มนุษย์ในชุมชนนั้น ๆ จะคิดค้น เมื่อประสบผลก็กลายเป็นความเชื่อเป็นพิธีกรรมที่ยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมา” (กรมการศาสนา, 2552) ถ้าหากนำแนวคิดดังกล่าวมาพิจารณา ก็น่าจะเป็นไปได้ดังตัวอย่างของปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่เกิดขึ้น เช่น ฟ้าแลบ ฟ้าร้อง ฟ้าผ่า มีผลทำให้บ้านเรือน ต้นไม้หักโค่น ไม่สามารถหาคำตอบได้ นี่ก็เป็นอย่างหนึ่ง และอีกตัวอย่างหนึ่ง คนในชุมชนเกิดล้มตายจำนวนมาก เขาไม่สามารถค้นหาคำตอบได้ก็ต้องกล่าวโทษธรรมชาติเกิดความ

เกรงกลัวธรรมชาติกลัวในสิ่งที่มองไม่เห็นและไม่สามารถค้นพบคำตอบ และก็มีอีกตัวอย่างอีกหลากหลาย เช่น ขณะที่ฝนตกมนุษย์เข้าไปอาศัยหลบฝนอยู่ใต้ต้นไม้แต่ด้วยความบังเอิญต้นไม้ต้นนั้นต้นสูงอยู่กลางที่โล่งในทางวิทยาศาสตร์ส่วนที่สูงของต้นไม้และความเปียกชื้นของพื้นดินก็เป็นสื่อไฟฟ้าอย่างดีเกิดฟ้าผ่าลงมาผู้ที่หลบอยู่ใต้ต้นไม้ถึงเสียชีวิต ผู้ไม่รู้ก็พยายามหาคำตอบโดยสร้างจินตนาการให้เกิดเป็นความเชื่อว่าเป็นเพราะต้นไม้มีเทพเจ้าพิทักษ์รักษาบันดาลให้เกิดมีพลังอำนาจทำลายชีวิตมนุษย์การที่มนุษย์ค้นหาคำตอบไม่ได้จึงต้องสร้างสิ่งหนึ่งขึ้นมาเพื่อต้องการให้ส่งผลทางด้านจิตใจ คือ ความเชื่อ โดยมีความเชื่อว่าเป็นเพราะต้นไม้บันดาลให้เป็นอย่างนั้น เป็นอย่างนี้ เมื่อเกิดการเกรงกลัวธรรมชาติมนุษย์ก็ต้องมีการอ่อนน้อมร้องขอธรรมชาติโดยการเซ่นสังเวยธรรมชาติเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ร้องขอแล้วแต่จะสร้างจินตนาการขึ้นมาและกรรมวิธีเซ่นสังเวยประกอบกรอกร้องขออ่อนน้อมต่อธรรมชาติตามแต่ชุมชนหรือคนในสังคมนั้นจะค้นคิดกรรมวิธีขึ้นมา เพื่อใช้เป็นสิ่งปลอบประโลมยึดเหนี่ยวทางจิตใจ นั่นก็คือ พิธีกรรม และในความหมายของพิธีกรรมนั้น

วัฒนธรรมต่าง ๆ มีลักษณะเฉพาะและมีความแตกต่างกันไปตามปัจจัยของสภาพแวดล้อม และวิถีการดำเนินชีวิตของผู้คนที่อาศัยอยู่ร่วมกัน ในสังคมขนาดใหญ่จะมีวัฒนธรรมที่ประกอบขึ้นจาก สังคมวัฒนธรรมย่อยหลายส่วน ซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะของกลุ่มคนในภาคอีสานของประเทศไทยก็มีลักษณะเฉพาะและความแตกต่างทางสังคมวัฒนธรรมไปจากภูมิภาคอื่น ๆ วัฒนธรรมของชาวอีสานมีลักษณะสังคมตามความเชื่อของชาวอีสาน อาทิ เช่น วัฒนธรรมการสร้างบ้านเรือนสังคมอีสานเป็นสังคมเกษตร สถาปัตยกรรมครัวเริ่มจากขนาดเล็ก อยู่ในบ้านแบบอีสาน คือ เป็นห้องโถงห้องเดียว ด้านตะวันออกมีหิ้งพระเรียกว่าหิ้งเป็ง การตั้งถิ่นฐานเป็นแบบกระจุก (Cluster) ใครตั้งบ้านเรือนอยู่ห่างเพื่อนจะถูกมองว่าผิดปกติ ชาวบ้านจึงมีความใกล้ชิดสนิทสนมกันมาก วัฒนธรรมการเข้าสังคม สมาชิกในสังคมดำรงอยู่ด้วยการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน วัฒนธรรมประเพณีชาวอีสานยึดเกาะกันโดยมีฮีต - คอง (จารีตประเพณี - ครอบธรรม) เป็นการสร้างกฎระเบียบให้ปฏิบัติตาม ซึ่งการดำเนินชีวิตของสังคมเกษตรยึดถือปฏิบัติตามกรอบของฮีตสิบสองเป็นวัฏจักรในรอบปี วัฒนธรรมการเลือกคู่ครองชาวอีสานมีสถาบันครอบครัวเป็นจุดเริ่มต้นของสังคมที่สำคัญที่สุดการมีคู่ครองที่ดีลูกหลานต้องเชื่อฟังผู้ใหญ่ในการแนะนำนิยมนยกย่องครอบครัวผัวเดียวเมียเดียว สังคมชุมชนประกอบด้วยผู้คนจากหลายตระกูลรวมกันตระกูลหนึ่ง ๆ เรียกว่า "ชุม" แปลว่า สายเลือด สายตระกูลเดียวกัน ชาวอีสานให้ความสำคัญต่อระบบเครือญาติ หรือชุม เป็นการเห็นความสำคัญของพันธูกรรมมากกว่าสิ่งแวดล้อมแต่ไม่ละเลยอิทธิพลและความสำคัญของสิ่งแวดล้อม ยกย่องนับถือคนที่จิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้เกียรติและยอมรับสิทธิส่วนบุคคล ไม่ล่วงละเมิดซึ่งกันและกัน วัฒนธรรมการทำมาหากิน การดำรงชีพให้ ความสำคัญต่อผู้ที่มีที่นาเป็นของตนเองไม่เข้าผู้อื่น และแสวงหาที่นาทำกินเป็นของตนเองเนื่องจากการให้ความสำคัญกับอาชีพเกษตรกร วัฒนธรรมกันด้วยปริมาณข้าวในเล้า (ยุ้งข้าว) เป็นต้น (จารุวรรณ ธรรมวัตร, 2524) ประเพณีฮีต 12 หรือประเพณี 12 เดือน

ถ่ายทอดให้เห็นขนบธรรมเนียมประเพณีวิถีชีวิตของคนในชุมชนอีสานได้ชัดเจน ฉะนั้นประเพณี 12 เดือน ซึ่งชุมชนอีสานได้ยึดปฏิบัติตามความเชื่อจึงเป็นบ่อเกิดแห่งนาฏกรรมอีสานขึ้นมา ซึ่งเกิดจากการสร้างสรรค์จากสุนทรียศาสตร์ของปราชญ์ชาวอีสาน อาทิ เช่น การเล่นสาดน้ำนิยมเล่นในเดือน 4 (ประเพณีสงกรานต์) การแห่บั้งไฟเพื่อขอฝนปฏิบัติในเดือน 6 (ประเพณีบุญบั้งไฟ) ประเพณีการไหลเรือไฟนิยมในช่วงเทศกาลเดือนสิบเอ็ด (ประเพณีออกพรรษา) เป็นต้น (สวิง บุญเจิม, 2554)

จังหวัดมหาสารคาม เป็นอีกจังหวัดหนึ่งในภาคอีสานที่ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร อาทิ เช่น การทำนา ทำไร่ ทำสวน ดังนั้น จึงได้ให้ความสำคัญกับการเกษตรเป็นอย่างมากในทุก ๆ ปี จะมีการจัดงานประเพณีบุญเบิกฟ้าขึ้นในช่วงเดือน 3 ตามปฏิทินการนับเดือนของชาวอีสานในฮีตสิบสองคองสิบสี่ ซึ่งเป็นการทดแทนบุญคุณแผ่นดิน ที่ให้มนุษย์ได้อาศัยทำอาชีพทางการเกษตร ทำนาปลูกข้าว สร้างรายได้ให้ประชาชนไม่เดือดร้อนและมีความเชื่อว่าในทุกปีต้องทำบุญใส่ปุ๋ยให้ดินเพื่อเป็นการทดแทนบุญคุณตลอดระยะเวลา 1 ปี และมีการเสี่ยงทายสภาพอากาศจากดินในแต่ละปีเกี่ยวกับผลผลิตด้านการเกษตรเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจ ให้กับประชาชนจะได้มีกำลังใจในการปลูกข้าวและทำนา ในทางวิทยาศาสตร์เชื่อว่าเป็นการทดสอบคุณภาพความเป็นกรดเป็นด่างของดินเพื่อจะได้ให้ปุ๋ยที่เหมาะสมกับค่าดินที่วัดนำไปสู่การสร้างผลผลิตทางการเกษตรที่เพิ่มขึ้น ประเพณีบุญเบิกฟ้ามีตำนานการเริ่มประเพณีดังนี้ บุญเบิกฟ้า เป็นชื่องานประเพณีที่จังหวัดมหาสารคาม จัดเป็นประจำทุก ๆ ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2531 คำว่า บุญเบิกฟ้า เป็นชื่องานประเพณีที่ สืบเนื่องมาจากภูมิปัญญาดั้งเดิมของคนอีสานที่จัดขึ้นด้วยความเชื่อที่ว่าพื้นดินมีพระคุณต่อมนุษย์ เพราะนอกจากพื้นดินจะให้ที่อยู่อาศัยแก่มนุษย์แล้วดินยังมีบุญคุณสร้างประโยชน์ต่อมนุษย์อีกด้วย ชาวมหาสารคามจึงจัดงานเพื่อทดแทนบุญคุณของแผ่นดิน โดยสำนักเสมอว่าดินเป็นผู้ให้ผลผลิตแก่มนุษย์ มนุษย์จึงต้องรู้จักทดแทนบุญคุณ โดยการบำรุงดินด้วยการให้สารอาหารเป็นการตอบแทน อาหารของดิน คือ ปุ๋ย จะเห็นว่า ปุ๋ยคอก หรือขี้วัว ขี้ควาย นั้นมีแร่ธาตุที่ดินต้องการ ดังนั้น จึงจัดให้มีวันเติมปุ๋ยให้แกดิน ในวันขึ้น 3 ค่ำ เดือน 3 ของทุกปี โดยเลือกให้วันขึ้น 3 ค่ำ ตามความเชื่อของการทำนายว่า เดือน 3 เป็นวันที่จะให้อาหารแก่ดิน ซึ่งในอดีตเดือน 3 เป็นเดือนที่ชาวอีสานจะเสร็จสิ้นจากการเพราะปลูกพืชพันธุ์ธัญญาหาร ชาวอีสานจะเก็บเกี่ยวผลผลิตต่าง ๆ เสร็จสิ้นสมบูรณ์ในเดือน 3 “เดือน 3” จึงเป็นเดือนที่คนอีสานเห็นว่าเป็นเดือนที่ “มหัศจรรย์” หลากอย่าง นอกจากเป็นเดือนที่อุดมสมบูรณ์ในรอบปีแล้วยังเป็นเดือนที่ “ฟ้าร้อง” เป็นครั้งแรกของปี คนอีสานจะสังเกตปฏิกิริยาว่าฟ้าจะร้องทางทิศใด จะเป็นสัญญาณบอกความอุดมสมบูรณ์ของฝนในปีนั้น ๆ ด้วย จากการวิจัยคนโบราณนั้น ได้พิสูจน์ความแม่นยำในการทำนายสถิติของฝนมาแล้ว และชาวอีสานได้บันทึกคำทำนายเป็นกลอนโคลงผญา

บุญเบิกฟ้า (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดมหาสารคาม, 2563) เป็นชื่องานประเพณีที่จังหวัดมหาสารคาม จัดเป็นประจำทุก ๆ ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 แล้ว ความเป็นมาของงาน คือ คำว่า บุญเบิกฟ้า

เป็นชื่องานประเพณีที่สืบเนื่องมาจากภูมิปัญญาดั้งเดิมของคนอีสาน ที่ชาวอีสานจัดขึ้นด้วยความเชื่อที่ว่า พื้นดินมีพระคุณต่อมนุษย์ เพราะนอกจากพื้นดินจะให้ที่อยู่อาศัยแก่มนุษย์แล้ว ดินยังมีบุญคุณต่อคนที่ให้อาหารเลี้ยงดูมนุษย์อีกด้วย ดังนั้น คนอีสานจึงจัดงานเพื่อทดแทนบุญคุณของแผ่นดินโดยมีสำนึกที่ว่า เมื่อดินเป็นผู้ให้อาหารหรือผลิตผลอาหารแก่มนุษย์ มนุษย์จึงต้องรู้จักทดแทนบุญคุณ โดยจัดการบำรุงดิน ด้วยการให้อาหารแก่ดินเป็นการตอบแทน อาหารของดิน คือ ปุ๋ย คนอีสานเห็นว่า ปุ๋ยคอกหรือขี้วัวขี้ควายนั้นมีแร่ธาตุ ที่ดินต้องการเพื่อจะให้ความเจริญแก่พืชที่เกิดจากดิน ดังนั้น คนอีสาน จึงจัดให้มีวันเติมปุ๋ยให้แก่ดินขึ้น 3 ค่ำเดือน 3 ของทุกปี ทำไมคนอีสานจึงถือเอา วันขึ้น 3 ค่ำ เดือน 3 เป็นวันที่จะให้อาหารแก่ดิน ทั้งนี้ เพราะชาวอีสานแต่อดีตเห็นว่าเดือน 3 เป็นเดือนที่ชาวอีสานจะเสร็จสิ้นจากการเพราะปลูกพืชพันธุ์ธัญญาหาร ชาวอีสานจะเก็บเกี่ยวผลผลิตต่างๆเสร็จสิ้นสมบูรณ์ในเดือน 3 “เดือน 3” จึงเป็นเดือนที่คนอีสานเห็นว่าเป็นเดือนที่ “มหัศจรรย์” หลายอย่าง นอกจากเป็นเดือนที่อุดมสมบูรณ์ในรอบปีแล้วยังเป็นเดือนที่ “ฟ้าร้อง” เป็นครั้งแรกของปีที่ฟ้าร้องครั้งแรกของปีนั้น คนอีสานจะสังเกตปฏิกิริยาว่าฟ้าจะร้องทางทิศใด การร้องของฟ้าในวันขึ้น 3 ค่ำ เดือน 3 นี้จะเป็นสัญญาณที่บอกความอุดมสมบูรณ์ของฝนในปีนั้น ๆ ด้วย พิธีกรรม “บุญเบิกฟ้า” (พระอริยานุวัตร เขมจารี, 2532) ของคนอีสานที่ได้ปฏิบัติสืบเนื่องมานั้น นับเป็นอีกมรดกความเชื่อหนึ่งของชุมชนเกษตรกรรม เป็นตำนานแห่งวิถีการดำเนินชีวิตขั้นพื้นฐานที่มีการเพาะปลูกข้าวเป็นปัจจัยหลัก โดยถือกำหนดเอาวันขึ้น 3 ค่ำ เดือน 3 เป็นวันเริ่มกระทำพิธีด้วยเชื่อว่าในวันดังกล่าวฟ้าจะไขประตูฝนให้พรั่งพรั่งสู่โลกมนุษย์เกษตรกรชาวอีสานทุกหมู่เหล่า (กมลเศวต ภัตตาคารย์, 2526) ต่างก็เงี่ยหูคอยฟังเสียงฟ้าร้องครั้งแรกว่าจะมาจากทางทิศใด ทั้งนี้เพื่อที่จะพยากรณ์ลักษณะของฝนที่จะอำนวยประโยชน์ในปีนั้น ๆ ว่ามีมากน้อยเพียงใด ในภาคอีสาน คือ ถ้ายังไม่ถึงวันขึ้น 3 ค่ำ เดือน 3 จะไม่ยอมเปิดยั้งฉางเพื่อนำข้าวไปขายหรือไปทำบุญเด็ดขาด เมื่อถึงวันขึ้น 3 ค่ำ เดือน 3 จึงจะมีการเปิดยั้งฉาง การนำข้าวเปลือกไปทำบุญหรือไปขาย และทำพิธีกรรมอย่างอื่นที่เชื่อว่าจะเป็นประโยชน์แก่ตนเองและชุมชนที่ตนอาศัยอยู่

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำวิจัยเรื่อง บูรณาการหลักพุทธปรัชญาเถรวาทที่ปรากฏในงานบุญเบิกฟ้า ที่มีอิทธิพลต่อประชาชนจังหวัดมหาสารคาม เพื่อทำการเสนอแนวทางและการสร้างองค์ความรู้ใหม่ อันจะนำมาซึ่งแนวทางแห่งการแก้ปัญหาและพัฒนาสืบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับงานบุญเบิกฟ้า จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาหลักพุทธปรัชญาที่ปรากฏในงานบุญเบิกฟ้า จังหวัดมหาสารคาม
3. เพื่อบูรณาการหลักพุทธปรัชญาเถรวาทที่ปรากฏในงานบุญเบิกฟ้าที่มีอิทธิพลต่อประชาชน จังหวัดมหาสารคาม

4. เพื่อนำเสนอองค์ความรู้เกี่ยวกับบูรณาการหลักพุทธปรัชญาเถรวาทที่ปรากฏในงานบุญเบิกฟ้าที่มีอิทธิพลต่อประชาชนจังหวัดมหาสารคาม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง บูรณาการหลักพุทธปรัชญาเถรวาทที่ปรากฏในงานบุญเบิกฟ้าที่มีอิทธิพลต่อประชาชนจังหวัดมหาสารคาม ใช้รูปแบบงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในการวิเคราะห์ข้อมูลจึง ต้องใช้เทคนิคในการตรวจสอบด้านวิธีการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งที่มาของข้อมูล เพื่อรวบรวมข้อมูลเป็นเรื่องเดียวกัน โดยใช้วิธีการค้นคว้าแบบวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ประกอบด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 1) เจ้าคณะจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 2 รูป คือ (1) พระเทพสิทธิอาจารย์เจ้าคณะจังหวัดมหาสารคาม และ (2) พระสุธีธรรมโสภณ เจ้าคณะจังหวัดมหาสารคาม (ธ) 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านพุทธศาสนา/นักวิชาการศาสนา จำนวน 3 รูป/คน คือ (1) พระสารคามมณี รองเจ้าคณะจังหวัดมหาสารคาม (2) พระครูพิสัยสารคุณ, ดร. รองเจ้าคณะจังหวัดมหาสารคาม และ (3) พระครูสารกิจประยุต, ดร. รองเจ้าคณะอำเภอเมืองมหาสารคาม 3) นักวิชาการศาสนา/วัฒนธรรม จำนวน 3 คน คือ (1) นายสมพร จันนุด ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคาม (2) นายชูชาติ ราชจันทร์ วัฒนธรรมจังหวัดมหาสารคาม และ (3) ดร.สุวัฒน์พงษ์ ร่มศรี รองศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) หรือการสัมภาษณ์แบบปลายเปิด 2) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participation observe) 3) การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) การวิเคราะห์ข้อมูลแบบบรรยายและพรรณนา (Descriptive Research)

ผลการวิจัย

1. แนวคิดเกี่ยวกับงานบุญเบิกฟ้า ได้แก่ บุญเบิกฟ้า เป็นชื่องานประเพณีที่สืบเนื่องมาจากภูมิปัญญาความเชื่อดั้งเดิม ของสังคมเกษตรกรรมชาวอีสานมาตั้งแต่สมัยโบราณว่า เมื่อถึงวันขึ้น 3 ค่ำ เดือน 3 จะเป็นวันที่ “กบปมีปาก นากปมีหู ขี้ฟ้าสไข่ ปักตุฝน” แสดงว่าฤดูแห่งการทำนาเริ่มขึ้นแล้ว ผู้สูงอายุในชุมชนที่มีประสบการณ์จะบอกให้ลูกหลาน และคนทั้งหลายช่วยกันขนปุ๋ยขี้วัว ขี้ควายไปใส่นา ให้อาหารแก่ดิน ตอบแทนบุญคุณของแผ่นดิน โดยมีสำนึกว่าเมื่อดินเป็นผู้ให้อาหาร หรือผลิตผลอาหารแก่มนุษย์ มนุษย์จึงต้องรู้จักทดแทนบุญคุณ เดือน 3 ยังเป็นเดือนที่คนอีสานเห็นว่าเป็นเดือนที่อุดมสมบูรณ์ในรอบปี ถือเป็นเดือนแห่งความอุดมสมบูรณ์ที่สุดของปี เพราะคนอีสานจะเก็บเกี่ยวผลิตผลขึ้นยั้งฉางเก็บตุนไว้ อย่างเพียงพอพร้อม นอกจากนี้ ขึ้น 3 ค่ำ เดือน 3 ยังเป็นเดือนที่ “ฟ้าร้อง” เป็นครั้งแรกของปี คนอีสานจะสังเกตว่าฟ้าจะร้องทางทิศใด การร้องของฟ้า จะมีคำทำนายเป็นสัญญาณบอกความอุดมสมบูรณ์ของ

ปริมาณน้ำฝนในปีนั้น ๆ ด้วย เช่น 1. ฟาร์มทางทิศตะวันออก ฟาร์มเปิดประตูน้ำฝน ทายว่าฝนจะดีน้ำงาม ข้าวกล้าในนาจะงอกงามดี 2. ฟาร์มทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ฟาร์มเปิดประตูลม ทายว่าฝนมีน้อย นาจะแล้ง คนจักอดอยากและเกิดโรคระบาด 3. ฟาร์มทางทิศใต้ ฟาร์มเปิดประตูทอง ทายว่าฝนดีน้ำมาก ข้าวในนาจะเสีย 2 ส่วน ได้ 3 ส่วน นาหล่มเสียหายนาตอนใต้ผลดี ปู ปลา อุดมสมบูรณ์ดี 4. ฟาร์มทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ฟาร์มเปิดประตูตะกั่ว ทายว่าฝนจะดี น้ำงามพอประมาณ ผลาหาร มัจฉาหารอุดมดี 5. ฟาร์มทางทิศตะวันตก ฟาร์มเปิดประตูเหล็ก ทายว่าฝนค่อนข้างน้อย ข้าวในนาจะเสียหาย นาตอนจะไม่ได้ผล 6. ฟาร์มทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ฟาร์มเปิดประตูหิน ทายว่าฝนตกปานกลางข้าวกล้าได้กึ่งเสียกึ่ง ปู ปลา มีน้อย คนจักป่วยไข้ 7. ฟาร์มทางทิศเหนือ ฟาร์มเปิดประตูเงิน ทายว่าฝนดีตลอดข้าวกล้าจะงอกงามดี ผูกคนจักมีความสุข 8. ฟาร์มทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ฟาร์มเปิดประตูดิน ทายว่าฝนจะดีสม่ำเสมอตั้งแต่ต้นปี กลางปี ปลายปี ข้าวกล้าอาหารบริบูรณ์ดี คนทั้งปวงจักมีความสุขถ้วนหน้า

2. หลักพุทธปรัชญาที่ปรากฏในงานบุญเบิกฟ้าจังหวัดมหาสารคาม บุญ หมายถึง ทำให้ฟู หรือ พองขึ้น บวมขึ้น นูนขึ้น เป็นเครื่องชำระสันดาน เป็นความดี เป็นความสุข รวมไปถึงความประพฤติอันเป็นสิ่งที่ชอบด้วย กายวาจา และใจ มี 2 ลักษณะ กล่าวคือ ลักษณะที่ 1 เป็นลักษณะของบุญที่ดี คือ นอกจากจะเป็นการทำความดีทั้งหลายแล้ว บุญจะสมบูรณ์สูงสุดให้พลังและมีอานุภาพสูงสุดต้องเป็นบุญบริสุทธิ์ ลักษณะที่ 2 เป็นลักษณะของบุญที่ไม่ดี คือ เป็นบุญที่ไม่บริสุทธิ์ เป็นบุญที่เมาได้ ก็คือบุญที่ทำให้ฟูใจสบายใจนั้นแหละ เมาได้เหมือนกับกินของเมา ผลมาจากการทำบุญให้ทาน จะเห็นได้ว่าพระสูตรนี้ได้เน้นถึงบุคคลผู้ที่มีศรัทธาเป็นผู้ให้ทานอย่างสม่ำเสมอได้ขาดเท่านั้นจึงจะได้รับผลหรืออานิสงส์ของทานอย่างสมบูรณ์ พระพุทธองค์ได้ตรัสถึงผลความดีในการกระทำบุญในการทานในระดับพื้นฐานไว้อีก 5 ประการ คือ 1. ผู้ให้ทานย่อมเป็นที่รักที่พอใจของคนหมู่มาก 2. สัตบุรุษผู้สงบยอมคบหาผู้ให้ทาน 3. กิตติศัพท์อันงามของผู้ให้ทานย่อมขจรไป 4. ผู้ให้ทานย่อมไม่ห่างเหินจากธรรมของคฤหัสถ์ 5. ผู้ให้ทานหลังจากตายแล้วย่อมเกิดในสุคติโลกสวรรค์ การให้ทาน ผู้ให้และผู้รับ ย่อมได้รับอานิสงส์ทั้ง 2 ฝ่าย ไม่สูญหายไปไหน สมดังพุทธภาษิตว่า “ทายกผู้ให้โภชนะชื่อว่าให้ฐานะ 5 ประการแก่ภิกษุคหค คือ 1. ให้อายุ 2. ให้วรรณะ (ผิวพรรณ) 3. ให้สุขะ (ความสุข) 4. ให้พละ (กำลัง) 5. ปฏิภาณ ให้ปัญญาแล้ว

3. บูรณาการหลักพุทธปรัชญาเถรวาทที่ปรากฏในงานบุญเบิกฟ้าที่มีอิทธิพลต่อประชาชนจังหวัดมหาสารคาม การเสี่ยงทายในงานบุญเบิกฟ้าที่มีอิทธิพลต่อประชาชนจังหวัดมหาสารคาม จะมีพราหมณ์หรือหมอธรรมประจำหมู่บ้านเป็นผู้เสี่ยงทายดูลักษณะของเสี่ยงทายคางไก่และเสี่ยงทายผิวไข่ ประกาศทิศฟาร์ม ก็จะทราบว่ามีน้ำมากหรือน้ำน้อย จะได้ผลผลิตจากการทำนามากหรือน้อย ซึ่งเป็นประโยชน์และมีอิทธิพลต่อภาคเกษตรกรรมของประชาชนในการตัดสินใจลงทุนต่อไป

4. องค์ความใหม่ที่เรียกว่า “ TM_1BM_2 MODEL” T = Theravada Buddhist philosophy คือ หลักพุทธปรัชญาเถรวาท, M_1 = Merit คือ บุญเบิกฟ้าเป็นประเพณีพื้นบ้านที่สืบทอดมา, B = Benefits

of merit คือ อาณิสสของบุญ และ M_2 = Merit-making behavior in Maha Sarakham Province คือ พฤติกรรมการทำบุญในจังหวัดมหาสารคาม 1) การทำบุญคือทำความเข้าใจให้่องแท้ 2) การทำบุญด้วยการบริจาคแบ่งปัน 3) การทำบุญจะไม่มีการเบียดเบียนกัน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง บูรณาการหลักพุทธปรัชญาเถรวาทที่ปรากฏในงานบุญเบิกฟ้าที่มีอิทธิพลต่อประชาชนจังหวัดมหาสารคาม มีข้อค้นพบที่ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่และมีคุณค่าทางวิชาการ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป จึงนำมาอภิปรายผล เพื่อให้ตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังต่อไปนี้

บุญเบิกฟ้า เป็นชื่องานประเพณีที่สืบเนื่องมาจากภูมิปัญญาความเชื่อดั้งเดิมของสังคมเกษตรกรรมชาวอีสานมาตั้งแต่สมัยโบราณว่า เมื่อถึงวันเดือน 3 ขึ้น 3 ค่ำ จะเป็นวันที่ "กบปรมีปาก นากบมีฮู้ ฟ่ำใส่ไข ปักตุฝน" แสดงว่าฤดูแห่งการทํานาเริ่มขึ้นแล้ว ผู้สูงอายุในชุมชนที่มีประสบการณ์จะบอกให้ลูกหลาน และคนทั้งหลายช่วยกันขน ปุ๋ยขี้วัว ขี้ควายไปใส่นา ให้อาหารแก่ดิน ตอบแทนบุญคุณของแผ่นดิน โดยมีสำนวนว่า เมื่อดินเป็นผู้ให้อาหาร หรือผลิตผลอาหารแก่มนุษย์ มนุษย์จึงต้องรู้จักทดแทนบุญคุณ เดือน 3 ยังเป็นเดือนที่คนอีสานเห็นว่าเป็นเดือนที่อุดมสมบูรณ์ในรอบปี ถือเป็นเดือนแห่งความอุดมสมบูรณ์ที่สุดของปี เพราะคนอีสานจะเก็บเกี่ยวผลิตผลขึ้นยุ้งฉางเก็บตุนไว้อย่างเพียบพร้อม นอกจากนี้ ขึ้น 3 ค่ำ เดือน 3 ยังเป็นเดือนที่ "ฟ้าร้อง" เป็นครั้งแรกของปี คนอีสานจะสังเกตว่าฟ้าจะร้องทางทิศใด การร้องของฟ้า จะมีคำทำนายเป็นสัญญาณบอกความอุดมสมบูรณ์ของปริมาณน้ำฝนในปีนั้น ๆ ด้วย เช่น 1. ฟ้าร้องทางทิศตะวันออก ฟ้าเปิดประตูน้ำฝน ทายว่าฝนจะดีน้ำงามข้าวกล้าในนาออกงามดี 2. ฟ้าร้องทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ฟ้าเปิดประตูลม ทายว่าฝนมีน้อย นาจะแล้ง คนจักอดอยากและเกิดโรคระบาด 3. ฟ้าร้องทางทิศใต้ ฟ้าเปิดประตูทอง ทายว่าฝนดีน้ำมาก ข้าวในนาจะเสีย 2 ส่วน ได้ 3 ส่วน นาหล่มเสียหายนาดอนได้ผลดี ปู ปลา อุดมสมบูรณ์ดี 4. ฟ้าร้องทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ฟ้าเปิดประตูตะกั่ว ทายว่าฝนจะดี น้ำงามพอประมาณ ผลาหาร มัจฉาหารอุดมดี 5. ฟ้าร้องทางทิศตะวันตก ฟ้าเปิดประตูเหล็ก ทายว่าฝนค่อนข้างน้อย ข้าวในนาจะเสียหาย นาดอนจะไม่ได้ผล 6. ฟ้าร้องทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ฟ้าเปิดประตูหิน ทายว่าฝนตกปานกลาง ข้าวกล้าได้กึ่งเสียกึ่ง ปู ปลา มีน้อย คนจักป่วยไข้ 7. ฟ้าร้องทางทิศเหนือ ฟ้าเปิดประตูเงิน ทายว่าฝนดีตลอดข้าวกล้าออกงามดี ผู้คนจักมีความสุข 8. ฟ้าร้องทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ฟ้าเปิดประตูดิน ทายว่าฝนจะดีสม่ำเสมอตั้งแต่ต้นปี กลางปี ปลายปี ข้าวกล้าอาหารบริบูรณ์ คนทั้งปวงจักมีความสุขถ้วนหน้า

บุญ หมายถึง ทำให้ฟู หรือ พองขึ้น บวมขึ้น นูนขึ้น เป็นเครื่องชำระสันดาน เป็นความดี เป็นความสุข รวมไปถึงความประพฤติอันเป็นสิ่งที่ชอบด้วย กายวาจาและใจ มี 2 ลักษณะ กล่าวคือ ลักษณะที่ 1 เป็นลักษณะของบุญที่ดี คือ นอกจากจะเป็นการกระทำความดีทั้งหลายแล้ว บุญจะสมบูรณ์สูงสุดให้พลังและมีอานุภาพสูงสุดต้องเป็นบุญบริสุทธิ์ ลักษณะที่ 2 เป็นลักษณะของบุญที่ไม่ดี คือ เป็นบุญที่ไม่บริสุทธิ์

เป็นบุญที่มาได้ พระพุทธองค์ได้ตรัสถึงผลความดีในการกระทำบุญในการทานในระดับพื้นฐานไว้อีก 5 ประการ คือ 1. ผู้ให้ทานย่อมเป็นที่รักที่พอใจของคนหมู่มาก 2. สัตบุรุษผู้สงบยอมคบหาผู้ให้ทาน 3. กิตติศัพท์อันงามของผู้ให้ทานย่อมขจรไป 4. ผู้ให้ทานย่อมไม่ห่างเหินจากธรรมของคฤหัสถ์ 5. ผู้ให้ทานหลังจากตายแล้วย่อมเกิดในสุคติโลกสวรรค์ การให้ทาน ผู้ให้และผู้รับ ย่อมได้รับอานิสงส์ทั้ง 2 ฝ่าย ไม่สูญหายไปไหน สมดังพุทธภาษิตว่า “ทายกผู้ให้โภชนะชื่อว่าให้ฐานะ 5 ประการแก่ภิกษุคฤหัสถ์ คือ 1. ให้อายุ 2. ให้อวรรณะ (ผิวพรรณ) 3. ให้อสุขะ (ความสุข) 4. ให้อพละ (กำลัง) 5. ปฏิภาณ ให้อภัยญาติมิตรให้สิ่งเหล่านี้แก่ผู้อื่นแล้ว ตนเองก็เป็นผู้พึงได้รับอายุ วรณะ สุขะ พละและปฏิภาณเช่นเดียวกัน” การเสี่ยงทายในงานบุญเบิกฟ้าที่มีอิทธิพลต่อประชาชนจังหวัดมหาสารคาม จะมีพราหมณ์หรือหมอธรรมประจำหมู่บ้านเป็นผู้เสี่ยงทายดูลักษณะของเสี่ยงทายคางไก่และเสี่ยงทายผิวไข่ประกาศทิศฟ้าร้อง ก็จะทราบว่ามีน้ำนํ้ามากหรือนํ้าน้อย จะได้ผลผลิตจากการทำนามากหรือน้อย ซึ่งเป็นประโยชน์และมีอิทธิพลต่อภาคเกษตรกรรมของประชาชนในการตัดสินใจลงทุนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ทางภาครัฐหรือผู้ที่เกี่ยวข้องทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ทั้งสื่อมวลชนของรัฐและเอกชน ควรควบคุม กำหนดนโยบายการแก้ปัญหาที่มีสาเหตุมาจากสื่อ อย่างรวดเร็วและเที่ยงตรง เพื่อบูรณาการหลักพุทธปรัชญาเถรวาทที่ปรากฏในงานบุญเบิกฟ้าที่มีอิทธิพลต่อประชาชนจังหวัดมหาสารคาม ในแง่มุมต่าง ๆ เช่น การดำรงอยู่ของงานประเพณีบุญเบิกฟ้า

2) ส่งเสริมให้มีการศึกษาค้นคว้าถึงอิทธิพลในแง่มุมต่าง ๆ ที่ทำให้ประชาชนมีคติความเชื่อ ความเลื่อมใสศรัทธามากขึ้นจนก่อให้เกิดองค์กรใหม่ขึ้นมา

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

การวิจัยนี้ บูรณาการหลักพุทธปรัชญาเถรวาทที่ปรากฏในงานบุญเบิกฟ้าที่มีอิทธิพลต่อประชาชนจังหวัดมหาสารคาม หากมีผู้ประสงค์จะทำวิจัยในครั้งต่อไปมีประเด็นที่น่าจะศึกษาวิจัยตามประเด็นดังต่อไปนี้

1) แนวทางการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับประเพณีบุญเบิกฟ้าตามหลักพุทธปรัชญาเถรวาท

2) การประยุกต์ใช้หลักพุทธปรัชญาเถรวาทเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจในประเพณีบุญเบิกฟ้าในจังหวัดมหาสารคาม

องค์ความรู้ใหม่

บูรณาการหลักพุทธปรัชญาเถรวาทที่ปรากฏในงานบุญเบิกฟ้าที่มีอิทธิพลต่อประชาชนจังหวัดมหาสารคาม เป็นการนำหลักธรรม คือ บุญตามทัศนะทางปรัชญา บุญตามนัยแห่งความสุข (บุญเป็นชื่อความสุข) และบุญตามนัยแห่งกุศล (ความดี/สิ่งดี) ประกอบด้วยความคิด ความเชื่อ ความเลื่อมใสศรัทธาที่ปรากฏในงานบุญเบิกฟ้าที่มีอิทธิพลต่อประชาชนจังหวัดมหาสารคาม ได้มีการแสดงออกถึงความเลื่อมใสศรัทธา เช่น การเสี่ยงทาย การรำ การบูชาด้วยข้าวตอก ดอกไม้ เพื่อความเป็นสิริมงคล

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ ทำให้ทราบบูรณาการหลักพุทธปรัชญาเถรวาทที่ปรากฏในงานบุญเบิกฟ้าที่มีอิทธิพลต่อประชาชนจังหวัดมหาสารคาม เพื่อการดำเนินชีวิตของประชาชนจังหวัดมหาสารคาม โดยสามารถสรุปเป็น “ TM_1BM_2 MODEL” ดังนี้

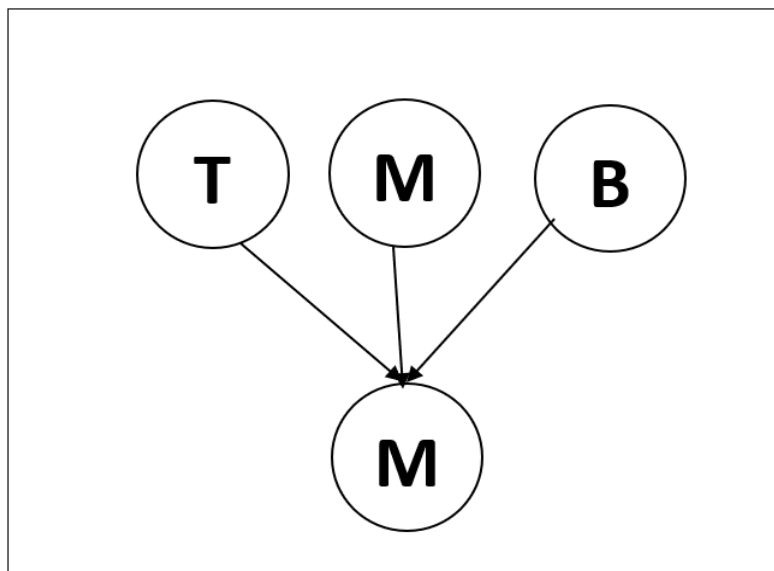
1. T = Theravada Buddhist philosophy คือ หลักพุทธปรัชญาเถรวาท ประกอบด้วยกรรม คือ กम्मสุสโก กम्मทายาโท กम्मโยนิ กम्मพนธู กम्मปฏิสรโณ, บุญกิริยาวัตถุ คือ ทานมัย ศีลมัย ภาวนามัย และไตรสิกขา คือ อธิศีลสิกขา อธิจิตตสิกขา อธิปัญญาสิกขา

2. M_1 = Merit คือ บุญเบิกฟ้า เป็นประเพณีพื้นบ้านที่สืบทอดมาจากความเชื่อเกี่ยวกับการทำนายฝนฟ้าของชาวอีสาน ดังมีหลักฐานบันทึกเป็นตำราไว้ในหนังสือก้อมหรือใบลานชื่อเรื่อง “ฟ้าไขประตูน้ำฝน” ความเป็นเดือนสามขึ้นสามค่ำคนแก่ในหมู่บ้านจะฟังเสียงฟ้าร้อง ถ้าฟ้าร้องทางทิศไหนก็จะมีคำทำนายเกณฑ์น้ำฝนและความเป็นอยู่ของคนในปีนั้น ในวันขึ้น 3 ค่ำ เดือน 3

3. B = Benefits of merit คือ อานิสงส์ของบุญ เป็นสิ่งที่ให้ผลที่น่าชื่นใจโดยยิ่ง ผลแห่งกุศลกรรม, ผลบุญ, ประโยชน์ที่เกิดจากการทำบุญ เป็นผลผลิตจากการประกอบความดี ตามคติที่ว่า ทำดีได้ดี

4. M_2 = Merit-making behavior in Maha Sarakham Province คือ พฤติกรรมการทำบุญในจังหวัดมหาสารคาม 1) การทำบุญคือทำความเข้าใจให้่องแก่ควรฝึกหัดในการคิดและกระทำแสดงให้เห็นว่าบุญเป็นคุณสมบัติที่ควรศึกษา ควรพัฒนาให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น 2) การทำบุญด้วยการบริจาคแบ่งปัน การเสียสละทรัพย์สิน แรงกาย การไม่เบียดเบียนกัน และในชั้นเจริญภาวนานั้น ทรงเน้นให้เจริญเมตตา คือ มีความรักความหวังดีต่อเพื่อนมนุษย์และสัตว์โลกอื่น 3) การทำบุญจะไม่มีการเบียดเบียนกัน ไม่มีการใช้ความรุนแรงในสังคม

ดังนั้น การบูรณาการหลักพุทธปรัชญาเถรวาทที่ปรากฏในงานบุญเบิกฟ้าที่มีอิทธิพลต่อประชาชนจังหวัดมหาสารคาม จึงเป็นไปตามหลัก TM_1BM_2 การมีเป้าหมาย ย่อมเป็นเข็มทิศ เป็นเส้นทางส่งสู่ความงดงามให้ชีวิตในยุคปัจจุบัน เพื่อการเสนอองค์ความรู้ใหม่เป็นไปตามรูปแบบในบริบทปัจจุบัน ดังภาพที่ 1



ภาพที่ 1 TM_1BM_2 MODEL บูรณาการหลักพุทธปรัชญาเถรวาทที่ปรากฏในงานบุญเบิกฟ้า
ที่มีอิทธิพลต่อประชาชนจังหวัดมหาสารคาม

เอกสารอ้างอิง

- กมลเสวกร ภัตตาจารย์. (2526). วรรณคดีเกี่ยวกับชนบประเพณีไทย. กรุงเทพฯ: สุทธิสารการพิมพ์.
- กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. (2552). พิธีกรรมและประเพณี. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตร
แห่งประเทศไทย จำกัด.
- จารุวรรณ ธรรมวัตร. (2524). ชนบธรรมเนียมประเพณีของอีสาน. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.
- สวิง บุญเจิม. (2554). มรดกอีสาน. อุบลราชธานี: มรดก.
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดมหาสารคาม. (2563). ประเพณีบุญเบิกฟ้า. มหาสารคาม: สำนักงานวัฒนธรรม
จังหวัดมหาสารคาม.
- อริยานุวัตร เขมจารี. (2532). กบปี่พาทย์ใน บุญเบิกฟ้า จังหวัดมหาสารคาม. มหาสารคาม: ปรีดา การพิมพ์.